

(svetnik dr. Šlajmer). Dr. Ilešič je poročal o dosedanjem stanju znanstvenega dela in o nastanku in stanju akademij drugih narodov. Pokazal je, kako so se ponekod razvile akademije nekako organično iz raznih manjših znanstvenih društev, n. pr. francoska akademija znanosti, peterburska, poljska, rusinska, drugod pa po munificenci posameznih mož (n. pr. jugoslovanska, češka, mažarska). Pri nas je mogoča organizacija le iz društev. Posamezna društva so že doslej marsikaj storila (imajo glasila, izdajajo in podpirajo znanstvene publikacije, nekatera imajo knjižnice, v malem kakor akademije), a gmotno stanje ni ugodno in gojile so se tudi le bolj nekatere stroke (zgodovinska, pravna, kulturnoliterarna). Treba bi bilo torej vse delo nekako organizirati in obenem tudi zagotoviti trdnjšo gmotno podlago. Prof. dr. P. Grošelj pravi, da je vse znanstvo brez velike svetovne zveze efemerno; tudi narodni šovinisti morajo v znanstvu rabiti tuje jezike (nemški, francoski). V domačem jeziku so mogoče le „narodno-romantične“ vede (domača zgodovina itd.). V slovenščini si more on misliti le organ za „odpadke“, ki odlete pri znanstvenem delu (znanstvena dela sama bodo strokovnjaki tudi poslej objavljali v tujih jezikih), pa morda še zgolj informativen organ. Prof. dr. Gruden omenja, da je že na III. slov. katol. shodu dr. Mantuani sprožil idejo, naj bi se vsa naša znanstvena društva združila v zvezo, da bi tako osrednji odbor dajal vsemu znanstvenemu delu nekako iniciativo in direktivo. Dr. Ilešič misli, naj bi se torej izvršila organizacija v posebnem odseku „Slovenske Matice“. Prof. dr. A. Ušeničnik poudarja, da bi moral biti osrednji odbor, ki bi vanj pošiljala društva svoje zastopnike, vsekako nad vsemi društvi in torej ne more biti odsek in del kakega društva. Temu mnenju se pridružita tudi dr. Žmavc in dr. Majaron. Ta je predlagal, naj se osnuje zveza slovenskih znanstvenih društev z osrednjim odborom, v katerega naj posamezna društva odpošiljajo svoje zastopnike. Prof. dr. Kovatič je v imenu „Zgodovinskega društva“ pritrdil tej zvezi. Predlog je bil sprejet, in dr. Majaronu se je naročilo, da sestavi kratka pravila.

0960

„Društvo hrvatskih srednješolskih profesorjev“ je začelo izdajati knjige, ki so namenjene zlasti srednješolskemu dijaštvu. Društvo ima dva odseka, beletristični in komentatorski, ki mu načelujeta profesorja M. Ogrizović in Boranić; prvi bo izdajal vsako leto dve do tri zbirke novejših pisateljev, domačih in tujih, medtem ko bo drugi oskrboval izdaje domačih in tujih klasikov. Prvi zvezek je že izšel in obsega „Hrvatske pripovedače“, štirinajst karakterističnih tipov novejših hrvatske književnosti. Razen življenjepisa in slike vsakega pisatelja prinaša knjiga tudi kratko oceno njegovih del ter dva ali tri najboljše vzorca izpod njegovega peresa. Namen društvu je torej podati mladini in širjemu občinstvu vse, kar je vzcvetelo lepega na polju domače in tuje, stare in nove književnosti.

0960

Simo Matavulj, najboljši srbski beletrist, je dne 4. marca naglo umrl v Beogradu. Porodil se je l. 1852. v Šibeniku. Na literarno polje je vstopil l. 1883. in od tega časa ni izpustil peresa iz rok. S. Matavulj je bil eden izmed najbolj plodovitih sodobnih srbskih beletristov. Prve njegove povesti in črtice iz primorskega in črnogorskega življenja se odlikujejo po krasnih opisih. V povesti „Novo orožje“ pelje Matavulj svoje čitatelje v Hercegovino in pripoveduje zanimivo dejstvo, kako se širi novo orožje — prosveta — v tem kraju starega junaštva. V zbirki „Iz primorskega življenja“, ki jo je izdala „Matica Hrvatska“ (1891) riše Matavulj svoj rojstni kraj —

Dalmacijo. Zelo lepe so tudi povesti „Sa Jadrana“, zlasti „Kraljica“ se odlikuje po svoji umetniški ceni. V Matavuljevih povestih, kakor piše dr. Šurmin v svoji „Povjesti književnosti“, srečava se realizem z romantiko. Matavulj je realist, črpa gradivo za svoje povesti iz življenja ali pod vplivom italške, francoske, ruske in nemške književnosti tvori svoje posebne izvirne proizvode. Enako ocenjuje Matavulja tudi kritik I. Hranilović, ki trdi, da je Matavuljeva povest „Vse je v krvi“ vznikla pod vplivom Ibsenove teorije o dednosti. Četudi je bil umrl zelo plodovit, vendar njegovi spisi niso dolgočasni, ker sujeti njegovih povesti so zelo raznovrstni. Matavulj je poleg samostojnih zbirk objavil veliko svojih proizvodov v raznih srbskih in hrvaških časopisih: „Otadžbina“, „Vijenac“, „Nova Zeta“, „Kolo“, „Delo“, „Brankovo Kolo“, „Letopis“ in dr.

GIMNAZIJSKA KAPELA V LJUBLJANI

„Iz ateljea srpskih umetnikov.“ Srbsko „Delo, list za nauku, književnost i društveni život“, ki izhaja v Beogradu, je začelo letos z marčevno številko prinašati pod zgornjim naslovom vrsto esejev izpod peresa dr. Božidara Nikolajevića. Namen člankom je pokazati srbskemu občinstvu njegove umetnike od najstarejših do najmlajših pri delu v ateljeru. Ker so razstave tako redke, ima občinstvo malo priložnosti seznaniti se z delom in napredkom umetnikov in zato bodo ta poročila dobro došla umetnikom in umetnostno željnimi ljudem. V prvem članku piše dr. Nikolajević o Stevi Todoroviću, nestorju srbskih umetnikov. Todorović je še edini umetnik iz Vukovega kroga, iz katerega je potekla vsa srbska književna kultura. Bil je drug Branka Radičevića, največjega srbskega pesnika, dasi nekoliko mlajši od njega, ter je pozneje postal učenec dunajske in monakovske slikarske šole. Čas njegovega umetniškega razvoja pada v dobo, ko